

www.lesnapedagogika.sk • +421 45 5314 252 • info@lesnapedagogika.sk

Úvodník

Rok 2020 svojim radením čísloviek predurčoval výnimočnosť. Mnohí z nás očakávali zmenu v spoločenskom, pracovnom, či v osobnom živote. Rok 2020 mal byť rokom ZMIEN!

Tá zmena prišla... So šíriacou sa pandémiou ochorenia COVID -19 vyhlásil krízový štáb SR od 12.marca 2020 mimoriadnu situáciu. SLOBODA sa razom stala krehkou. Do popredia sa dostala ZODPOVEDNOSŤ. Zodpovedné správanie voči sebe aj ostatným. Mimoriadna situácia sa odrazila aj v pracovnej oblasti. Niektorí o ňu dočasne prišli. Iní ju naopak nestíhajú. Niekomu zamestnávateľ umožnil prácu z domu (tak je to aj v našom prípade).

Lesná pedagogika sa v roku 2020 okrem iného „chystala“ oslaviť dve krásne jubileá – 10 rokov existencie projektov Les ukrytý v knihe a Detská lesnícka univerzita. Vzhľadom na zatvorené, školy, knižnice a ďalšie inštitúcie to žiaľ nie je možné. Celoslovenské podujatie Lesnícke dni so 14. ročnou tradíciou bolo presunuté na neurčitý jesenný termín. Vzdelávacie programy pre dospelých boli dočasne pozastavené.

A čo dodať na záver? Jar je najsilnejším obdobím roka. Dáva ŠANCU novému životu. Využime túto šancu nového začiatku vo všetkých sférach aj my! Chodme do prírody sami a v tichosti. Relaxujme a premýšľajme, lebo to ešte môžeme...

*Nie je to klam, ani čary,
sú tu krásne sviatky jari.
Naplň sa láskou, pokojom,
každúcke srdce, každý dom.
Maľované vajičko,
pekný božtek na líčko,
k tomu zdravia veľa,
Veselú Veľkú noc
zo srdca želá...*

Danka, Veronika, Dáška,
Majo a Majka

Vaši editori

MEDZINÁRODNÝ DEŇ LESOV 2020

Lesy a biodiverzita

Dňa 21. marca sme si pripomenuli Medzinárodný deň lesov. Už je to ôsmy ročník, kedy si pripomínáme tento významný deň. Medzinárodný deň lesov bol vyhlásený v roku 2012 generálnym zhromaždením OSN a jeho organizačnou súčasťou FAO (Organizáciou pre výživu a poľnohospodárstvo). Práve s organizáciou FAO opäť spolupracovalo aj Národné lesnícke centrum a pripravilo propagačné materiály na oslavu tohto dňa. Okrem toho bol vytvorený aj metodický materiál k zapojeniu sa do výzvy celosvetovej oslavy lesov, ktorý je k dispozícii na stránke www.lesnapedagogika.sk v sekcii pre Lesných pedagógov. Téma Medzinárodného dňa lesov 2020 bola: LESY A BIODIVERZITA. Biodiverzita alebo biologická diverzita, zahŕňa diverzitu génov v rámci druhov, diverzitu druhov v rámci ekosystémov a diverzitu ekosystémov v rámci biosféry. Biodiverzita je výsledkom dlhodobej evolúcie a patrí k základným podmienkam udržateľnosti života na Zemi. Lesy a lesnaté územia sú tvorené z približne 60 000 druhov drevín, sú domovom rôznych druhov rastlín, živočíchov, hmyzu, húb či baktérií a práve preto majú nenahraditeľné miesto pri zachovaní biodiverzity. Lesy môžeme oslavovať každý deň a hoci ste zatiaľ možno nerealizovali lesné vychádzky, prednášky, či workshopy k tejto téme, pozývame Vás nahliadnuť na stránku lesnej pedagogiky a využiť dostupné pracovné listy k téme *Lesy a biodiverzita* so svojimi deťmi a blízkymi. Nezabudnite si pozrieť aj video na tému *Lesy a biodiverzita*, ktoré poukazuje na súčasnú situáciu s biodiverzitou vo svete. Hľadajme v lesoch rozmanitosť, ktorú ponúkajú veď **lesy a biodiverzita sú príliš vzácne, aby sme ich stratili...**

LES UKRYTÝ V KNIHE

Apríl je mesiac lesov a my už tradične v tomto období čítame o lese v knižniciach. Tento rok je to už desiaty krát, čo pozývame do knižníc deti, aby sme im sprostredkovali lesné tajomstvá prostredníctvom knihy. Počas uplynulej dekády sa vystriedalo mnoho tém, ktoré boli akousi vodiacou niťou pri čítaní príbehov, riešení úloh v pracovných listoch, lesných hrách či tvorení vlastnej knihy. Tohto roku sme načreli do histórie a prostredníctvom povestí a rozprávok chceme priblížiť deťom ako vyzeral svet a príroda v minulosti. Pomáhať nám pri tom budú zručaniny hradov, rozprávkové bytosti, či tajomné lesy. Situácia, v ktorej sa dnes

ocitáme, dáva 10. ročníku výnimočnosť, ktorú sme neplánovali, ale berieme ju ako výzvu! Pracujeme v istých obmedzeniach a objavujeme v sebe iné možnosti, ktorými by sme mohli obohatiť našu prácu a rozšíriť vedomosti. Skúsme ich využiť a zapojiť fantáziu!

Prečítajme si s deťmi povesti napríklad o našich krásnych vrchoch, alebo riekach. Jednou z nich je *Povešť o Hrone* od Márie Ďuričkovej. Okrem zaujímavého príbehu sa naučíme aj netradičné, dnes už málo používané, vymiznuté slová. Viete, čo je to napríklad *stolovina*?

UČENIE O LESE

O vzdelávacom programe Učenie o lese – environmentálna výchova na príklade lesa pre predprimárne vzdelávanie sme v Listoch LP priniesli už viackrát informácie. Po viac ako 2 ročnom úsilí (január 2018 začiatok písania projektovej dokumentácie) sme sa dostali k samotnému vzdelávaniu. **6. marca 2020 sa na pôde Národného lesníckeho centra uskutočnilo prvé zo štyroch plánovaných stretnutí.** Hlavnými témami boli – *Environmentálna výchova na príklade lesa a Lesná pedagogika ako súčasť environmentálnej výchovy*. Pätnásť účastníčok vzdelávania - všetko pani učiteľky z materských škôl regiónu Zvolen a Banská Bystrica sa hneď v úvode prejavili ako kreatívne, zdatné a najmä „učenia chtivé“. Téma environmentálnej výchovy im bola veľmi blízka a tak prirodzene aj práca pre lektorky PaedDr. Darinu Výbohovú, PhD., z Metodicko pedagogického centra a Danu Chlpošovú z Národného lesníckeho centra bola jednoduchšia. Osem hodinový program aj napriek tomu, že bol posledný deň v týždni ubehol veľmi rýchlo. Nás veľmi teší, že pani učiteľky po záverečnej spätnej väzbe uviedli, že sa opäť niečo nové dozvedeli, program bol pútavý a konečne vedia, že lesníci majú povinnosť vysádzať nové stromčeky! A to sme len na začiatku ☺. Ďalšie pokračovanie vzdelávacieho programu bolo žiaľ z dôvodu mimoriadnej situácie prerušené na dobu neurčitú.

Projektová úloha Učenie o lese je finančne podporená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

LESNÁ PEDAGOGIKA A PROJEKT LESPED

Projekt APVV 18-0484 *LESPED* venovaný vzdelávaniu našich najmenších v škôlkach a žiakom prvého stupňa základných škôl sa rozbehol naplno aj v tomto roku - vo februári – programom *Les v tichu*, ktorým sme predškólakom a školákam priblížili život lesných zvierat v zime. Hlavnými postavami boli srnec, zajac a bažant. Deti sa naučili rozoznávať ich stopy, dozvedeli sa čím sa zvieratá v zimnom období živia, aká dôležitá je práca lesníka a starostlivosť o lesnú zver v zime. Program absolvovalo 268 detí zo Zvolena, Nitry, Hlohovca a Kremnice. V poradí tretí program sme nazvali *Les ukrytý v knihe* - podľa už zabehnutého projektu, s cieľom rozšíriť program aj pre materské školy. Vzdelávanie na tému história a les bolo pripravené na mesiac máj, ale deti si naň budú musieť počkať a absolvujú ho v priaznivejšom období. Lesní pedagógovia z NLC ÚLPV majú pripravené okrem čítania povestí a rozprávok, pracovného listu aj tvorivú aktivitu na danú tému. Program má za cieľ budovať vzťah človeka k prírode a knihe ako výsledku prírodných procesov a ľudskej činnosti. Veríme, že naši najmenší sa s témou popasujú a zvládnu všetko, čo sme pre nich pripravili. Úsmev a nadšenie na detskej tvári je pre nás najkrajšou odmenou. ☺

Projekt realizuje Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre v spolupráci s NLC- ÚLPV Zvolen.

APRÍL MESIAC LESOV

Mesiace apríl je už od roku 1952 venovaný lesom. Lesom, bez ktorých si život nedokážeme predstaviť... Lesom, bez ktorých život ani nie je možný. Les je vzácny a jedinečný ekosystém, ktorý je unikátny svojim prostredím a je plný biodiverzity. Mnohým prináša úkryt, zdroj obživy či prácu. Práca lesníka by v apríli za normálnych okolností bola v plnom prúde. Dnes však vzhľadom na COVID-19 aj lesníci cítia obmedzenia... Ekonomika v krajine sa spomaľuje, spracovanie dreva zažíva výrazný útlm, export dreva zo zahraničia je pozastavený, práca s verejnosťou je veľmi obmedzená a aktivity lesnej pedagogiky úplne limitované resp. dočasne prerušené. Stále sa však aktívne vykonáva pestovná činnosť či vyznačovanie ťažby. Životné procesy v lese fungujú ďalej a les stále plní všetky svoje funkcie. Lesník aj v tomto období nájde v lese priestor na regeneráciu síl, odpočinok a čistý vzduch, ktorý môže smelo dýchať bez rúška na tvári. Pri prechádzke po lese sa stretáva s poslami jari. Jarný aspekt v podobe prvých lesných bylín zahŕňa suché lístie rozličnými farbami a vtáci sa veselo ozývajú od skorého rána do neskorej noci. Lesná zver privádza na svet mláďatá, ktoré v tichosti čakajú na svoju mamu. Pohľad na nevinné stvorenia zahreje pri duši a pripomína, že život v lese je v plnom prúde.

V apríli nás čakajú aj sviatky Veľkej noci a mnoho domácností zvyčajne absolvuje veľké jarné upratovanie svojich príbytkov. Tento rok však nebude Veľká noc o návštevách a rodinných stretnutiach a preto naše dokonale upratané príbytky budú tešiť viac-menej len nás samých. Skúsme preto presunúť jarné upratovanie do lesa. Mnohé lesnícke inštitúcie vyzývajú v tomto období verejnosť k jarnému upratovaniu v lese, v revíri či v chotári. Prispejme svojou aktivitou a vezmime na prechádzku do lesa vrece na odpadky a urobme tak dobrý skutok pre les a pre naše prostredie.

Apríl je mesiac lesov a nech sú už naše činnosti akokoľvek obmedzené, myslíme na lesy. Hoci sa v tomto mesiaci spoločne nestretáme na námestiach či v parkoch v rámci Lesníckych dní, veríme, že sa zídeme v zdraví neskôr a rozbehneme všetky činnosti lesnej pedagogiky na plné obrátky s novými výzvami, nápadmi a chuťou učiť o lese všetky vekové kategórie.

LESNÁ PEDAGOGIKA V ZAHRANIČÍ

Situácia v zahraničí je podobne ako u nás zložitá, školy sú zatvorené, verejné podujatia zrušené. Na vzdory sociálno-kultúrnym obmedzeniam sa naši kolegovia z Lotyšska pochválili s úspešným digitálnym projektom – živý video prenos z hniezd lesných vtákov. To, že sa projekt teší veľkému záujmu verejnosti, podčiarkuje aj početná online komunikácia s ornitológmi o aktuálnom dianí vtákov v hniezdach. Facebook a Youtube sú veľmi dôležité komunikačné platformy týkajúce sa digitálneho vzdelávania. Lotyšské štátne lesy zabezpečujú, aby ich stránka na Facebooku obsahovala užitočné tipy, ako tráviť čas v prírode a ako sa zodpovedne správať v súvislosti s vírusom. Okrem zverejňovania užitočných rád, nadviazali spoluprácu s populárnymi youtuberami z Lotyšska. Tí natáčajú videá o svojich prechádzkach po lesoch a informujú svojich divákov o dianí v lesoch online. Napríklad tento týždeň sa chystajú filmovať a diskutovať o robotizovanej výsadbe v lese. Lesní pedagógovia v spolupráci so štátnou televíziou natáčajú video kvízy a usporadúvajú súťaže v natáčaní video-spotov súvisiacich s lesníctvom. Momentálne pripravujú novú online hru pre školy, ktorá bude simulovať les v 3D zobrazení, vrátane rôznych úloh týkajúcich sa ekologických, ekonomických a sociálnych aspektov lesa.

Vzhľadom na mnohé obmedzenia, ktorým čelí lesná pedagogika z dôvodu pandémie, došlo k významnému posunu smerom k digitálnemu environmentálnemu vzdelávaniu. S cieľom otvoriť nové možnosti zmysluplnej interakcie medzi lesmi a ľuďmi, lesní pedagógovia v Európe investujú ďalšie úsilie do rozvoja iniciatív, ktoré poskytujú lesnú pedagogiku online, a môžu tak pomôcť zlepšiť úroveň digitálneho environmentálneho vzdelávania na medzinárodnej úrovni.

Viac informácií súvisiacich o dianí lesnej pedagogiky v zahraničí nájdete na medzinárodnej webovej stránke o lesnej pedagogike forestpedagogics.eu, ktorej správcom je Národné lesnícke centrum - ÚLPV Zvolen.

TIP NA AKTIVITU - LIEK V „JARNEJ ŠÁLKE LESA“

Cieľ aktivity: poznávať liečivé rastliny rastúce na jar v lese a urobiť ich zber, sušenie a prípravu na liečivý nápoj

Cieľová skupina: rodiny s deťmi

Pomôcky: atlas liečivých bylín, košík na zber bylín, tácky na sušenie, papierové vrecká alebo sklenené poháre na uskladnenie

Popis aktivity: Posledné mesiace nielen našou spoločnosťou, či v Európe, ale po celom svete rezonuje téma spojená s vírusom, ktorý spôsobuje respiračné ťažkosti. Kedysi sa naši predkovia pri mnohých zdravotných ťažkostiach spoliehali na prírodu, jej dary a silu. Po zime, každý z nás túži po teplých lúčoch slnka a nesmelé vykúkanie prvých kvietkov je víťazným záchvatom radosti v srdciach ľudí. Áno, tešíme sa teplu, prebúdzaniu prírody, väčšej sile v nás... Na podporu imunity sú vhodné a doporučované prechádzky v lese. Pri nich sa môžeme zoznámiť s bylinkami, ktoré otvárajú jar – prvosenka (nazývaná aj Petrov kľúč či ľudovo kaška), podbeľ (vedeli ste, že žltý podbeľ má biele meno od BELoby POD listami?), plúčnik (medonosná bylina). Zámerne spomíname tieto tri, lebo majú liečivé účinky, ktoré pôsobia blahodarne na dýchacie cesty. Ak ich nepoznáte, je vhodné si zobrať do lesa so sebou atlas liečivých bylín, v ktorom sú popísané charakteristiky, poznávacie znaky i liečivé účinky jednotlivých bylín. Zber je dobré vykonať do košíka a po návrate domov rozložiť nazbierané bylinky na tácky, aby preschli. Na uskladnenie sú vhodné papierové vrecká, či uzavreté sklenené poháre uložené na tmavom a chladnom mieste.

A keď potom budete potrebovať podporiť svoje zdravie, môžete siahnuť po Vami nazbieraných bylinkách a dať si tú pravú „šálku jarného lesa“.

Jar v lese

Voláme Ťa medveď, haló,
slniečko už dávno vstalo.
Pod' von z toho brlohu,
veď les je už bez snehu.

Štebotali vtáčky v lese,
že sa vôňa vzduchom nesie.
Spieva drozd aj vrabčeky,
že už rastú stromčeky.

Jarné kvietky pôdu zobia,
mravčeky chodbičky robia.
Tíško čaká mláďa srnky.
Začínajú kvitnúť trnky.
Život v lese v plnom prúde,
aj nám v ňom iste dobre bude.

Keď do lesa pôjdeme,
aj vrece si vezmeme.
Odpadky pozbierame,
nech čistý les máme.
Lesníkovi ďakujeme,
že o lese niečo vieme.

